

VORMSI Ø ORMSÖ

Matkaringi imelised avastused Vormsi looduses. Foto: Elle Palmpuu

RETKE

Matkaring «Avastades Vormsit»

ELLE PALMPUU,
matkaringi juht

Sügisel alustas tegevust kooli matkaring. Nüüdseks on toimunud neli matka. Põhimeesmärgiks võtsime Vormsi suurte rändrah-

nude vaatamise ja erilmelise mereranniku uudistamise. Vaadatud on Hosby Skärestain, Borrby Smen, Kersleti Vargstain ja käidud ka Borrby neemel ja Vae oja suudmes. On toimunud jalgratta-, jalgsi- ja suusaretki. Seltskond on rõõmsameelne ja tore

seegi, et iga matkaga lisandub üha uusi õpilasi, õpetajaid, lapsevanemaid ja sõpru. Suur tänu kõikidele abilistele: Kristelile alatise abivalmiduse, Egele taluloomade näitamise eest ning paljudele emmedele-issidele laste transpordi eest!

SETOMAA

Vormsi esindus Mardilaadal

MARJU TAMM

Tänavune, järjekorras juba 22. mardilaat toimus tavapäraselt Tallinnas Saku Suurhallis. Erakordne oli ehk see, et laad kestis vaid kolm päeva tavalise nelja asemel. Mardilaada peateema oli sellel aastal Setomaa ning seetõttu oli kogu kultuuri-programm ka vastavalt setupärane ning meie jaoks väga huvitav. Toimusid erinevad muusikalised etteasted ning setu rahvariiete esitlused. Vormsi Käsitöö Selts oli väljas oma

väikese Vormsi esindusega. Näitasime kaunist Vormsi käsitööd ning tutvustasime kõigile huvilistele elu-olu saarel. Huvi meie saare vastu oli suur. Imetleti käsitööd, uuriti puhkamisvõimaluste kohta saarel. Suureks abiks olid kaasa-võetud infovoldikud, mis kippusid viimase päeva õhtuks suisa otsa saama. Vormsi esindust Mardilaadal aitasid korraldada seltsi liikmed Ela Streng, Age Kõiveer, Kristina Rajando, Marju Tamm ja Algor Streng. Ettevõtmist toetas Vormsi Vald. Suur tänu kõigile panustajatele.

Vormsi tuba Mardilaadal. Foto: Marju Tamm

VORMSI KÜLADE TOIMETAMISED

Aasta algas Förbys teiselt

ALO VENTSEL,
külvane

Peale möödunud aastaseid külvane-ma valimisi tekkis neljal Förby mehel mõte asutada külas oma vabatahtlik kodanikeühendus, mis seoks senisest enam Förby maa- ja kinnisvara omanikke ja oleks toeks ka külvane-male tema tegevuses. Nii toimuski jaanuari algul asutamiskoosolek, mille tulemusena sündis Seltsing Förby. Seltsinglasteks said Arne Põldvee Kubjas-Aadama talust, Jaak Kaabel Hindersi talust, Lars Göran Bäckman Beckasa talust ning Alo Ventsel Kubjas-Hansu talust. Oma tegevuse eesmärkideks seati Förby

küla- ja seltsielu elavdamine ja ühistegevuse arendamine, heakorrustusega tegelemine, küla elukeskkonna parandamine, Förby küla ajaloo uurimine ja talletamine. Seltsingu juhatus, mille moodustavad tema asutajad valis enda hulgast seltsingu juhatajaks ja seltsielu toimkonna juhiks külvane-ma kohustusi täitva Alo Ventseli, heakorratomkonna juhiks Arne Põldvee ja ajaloo toimkonna eest vastutavateks Lars Göran Bäckmani ja Jaak Kaabeli. Seltsingu liikmeks on teretunud kõik Förby küla maa- ja kinnisvara omanikud ning nende täiskasvanud pereliikmed vastavalt nende poolt seltsingu juhatusel esitatud kirjalikule avaldusele seltsingu toetajaliik-

meks saamiseks. Seltsingu üldkoosolekud saavad toimuma kord aastas juulikuus, kui suurem osa förbilastest ka tavaliselt kohal viibib. Liitumisavalduse põhja koos seltsingu põhikirjaga hakatakse seltsingu juhatusel poolt liituda soovijatele väljastama märtsikuu algusest. Oma esimesel töökoosolekul pandi kirja ka esimesed ettevõtmised, millede sisu on külvane-ma tutvustanud Vormsi vallavanemale nende hiljutisel kohtumisel. Loodame väga, et asutatud Seltsing Förby saab tõeliseks külaelu parandavaks ettevõtmiseks ning kodu- ja omanikutunde tugevdajaks meie külas.

Volikogu esimehe veerg

IVO SARAPUU

Tere hea vormsilane, kaunis talv koos külma ja rohke lumega on tänaseks möödanik. Kes soovis sai suusarõõme nautida ja enamus meist ikka korralikult lund rookida. Nüüd lähevad päevad aina päikesepaistelisemaks, pikemaks ja valgemaks, keset veebruari tekkis juba kevade tunne. Noarootsi jäätee avati korraaks, aga meie ilmselt sõidame sel talvel ikka praamiga. Kodanikualgatuse korras püüdsime Vormsi praamigraafikut tihedamaks muuta aga kahjuks see ei õnnestunud. Pikad läbirääkimised sai küll peetud, kuid sellel 2019. aastal saab olema täpselt samasugune praamigraafik nagu eelmisel 2018. aastal. Kuid tänase kaasa mõtlemast ja kõiki kes küsitlusele vastamisega oma panuse andsid. Heameel on tõdeda, et tunneme muret ja tahame Vormsi elu paremaks muuta, inimestega läbi arutada ja parim lahendus leida. Probleemiks kujunes eelmisel aastal metsa majandajatel saarelt puidu väljavedu. Eelmine aasta oli päris ekstreemne, kus väga pikka aega oli veetase madal ja raskeveoseid ei olnud võimalik teha. Samas oli eelmine aasta metsa majandajatele ka esmakordselt üle pika aja majanduslikult hea aasta, mis omakorda suurendas raieahtu. Nii tekkiski olukord, kus raskeveosed ja ka metsategemine jäi suveperioodi tekitades saare elanikele, turismiettevõtjatele ning külastajatele hulgaliselt meelehärmi ja pahameelt. Vallavalitsus korraldas volikogu ja valitsuse liikmete ning saare metsade majandamisega tegelejate ümarlaua. Soov oli kokku leppida nn raierahu pidamine Vormsi metsades, kus metsaraie ei tehta ajavahemikul 15. aprillist kuni juuli lõpuni. Kõik kohal olnud suuremate raie tegijad pidasid raierahu mõistlikuks ja olid nõus Vormsi soovidega arvestama ning suvistest raiekest loobuma. Tähtis on metsaomanikega ja metsategijatega rääkida, siis on võimalik kokku leppida. Koos jõuti tõdemusele, et kõigi ühine eesmärk on kaitsta loodust ja mitte takistada laevaliiklust suveperioodil. Arutasime ka volikogu poolt kavandatavaid piiranguid ja head meelt tekitas rahulik õhk-kond, kus raierahu osas oldi nõus kokku leppima. Metsamajandajad küsisid, mis on lageraie-angi suuruse piiramise eesmärk ja avaldasid arvamust, et selle piirangu seadmine ei täida soovitud eesmärki. Eesmärk on mõistlik majandamine, kuid sellised piirangud ei pruugi tegelikkuses mõistlikule majandamisele kaasa aidata ütlevad spetsialistid. Seepärast otsustati veel sel kevadel korraldada metsaomanikele, saare elanikele ja kõigile huvilistele metsanduse alane teabepäev, et arutada oma ala asjatundjatega metsade majandamisega seotud küsimusi ning saada parem ülevaade sellest valdkonnast tervikuna. Taas on meie vabariigi sünnipäev, seekord on see 101. Vormsil on see igal aastal üks tore päev: väike meenutusethk vabadussõja ausamba juures, ühine hünni laulmine, alati meeleolukas laste kontsert ja tordi või kringli söömine rahvamajas. Tore sünnipäevapidu kas siis üheskoos või kodudes koos perega. Mõelgem, kas poleks sagedamini põhjust ka röömustada selle üle mis olemas on. Tahtsime saada vabaks ja saime lauldes ilma verd valamata. See juba ainuüksi on põhjus röömustamiseks. Hoidke oma lähedasi ja pange tähele ikka rohkem seda, mis hästi on.

Volikogu ja vallavalitsuse tegemistest

EIDI LEHT, vallasekretär

Volikogu otsustas müüa avalikul pakkumisel Suuremõisa küla-südamikus aastaid seisnud kasutuse-ta hoonestatud Vensiku kinnistu alghinnaga 30 000 eurot.

Rahvakohtuniku kandidaadiks otsustati nimetada Ivo Sarapuu. Maaelu- ja majanduskomisjoni esi-meheks valiti Ivo Sarapuu ning ase-esimeheks valiti Arvo Allik ja komis-joni liikmeteks kinnitati Ene Koitla, Eidi Leht, Jakob Saks, Arvo Oorn ja Veiko Valdmets.

Volikogu kehtestas Vormsi valla territooriumil kehtiva heakorraees-kirja muudatused, millega täpsustati loomade pidamise, sh koerte ja kas-side pidamise nõudeid ning keelati suitsetamine lisaks varem kehtinud piirangutele ka valla avalike hoone-te territooriumitel.

Volikogu otsustas seada mittetu-lundusühingu Vormsi Merepääste Selts (registrikood 80358268) ka-suks hoonestusõigus munitsipaal-omandis olevale Saxby sadam ka-tastriüksusele nr 90701:001:0424, kinnistu registriosa 2782032 Vormsi

merepääste paadikuuri ja slipi ehi-tamiseks ning sihipäraseks kasuta-miseks. Hoonestusõiguse maa-ala suurus on 1049,7 m². Vormsi Mere-pääste Seltsil tuleb tagada slipi ava-liku kasutamise võimalus.

Volikogu lõpetas Vormsi valla 2019. aasta eelarve esimese lugemise ja võt-tis vastu määruse, millega kinnitati Lääne Maakonna arengu strateegia kuni aastani 2035. Seoses 3. mär-t-sil toimuvate riigikogu valimistega moodustas volikogu jaoskonnakomis-joni koosseisus: esimees Marge Tiik, liikmed Nataša Valm, Lija Rosenblad, Pille Pöder ja Eha Salus. Järgmise volikogu päevakorda on kavas lisada Vormsi valla 2019. aasta eelarve. Eel-arve eelnõu on avalikustatud Vormsi valla veebilehel dokumendiregistris Amphora koos teiste avalikustamise-le kuuluvate dokumentidega. Voliko-gu istungid toimuvad reeglina iga kuu viimasel esmaspäeval ja on avalikud. Igatiüks võib tulla kuulama, vaatama.

Vallavalitsus võttis vastu Förby külasüdamikuse planeeringut muut-va 3,1 ha suuruse maa-ala detail-planeeringu, mis hõlmab Mere ka-tastriüksust 90701:001:0493, Jaagu katastriüksust 90701:001:0489

ja Förbyranna katastriüksust 90701:002:0395 ning Förby kü-las asuva Pihlaka katastriüksuse 90701:002:0450 üldplaneeringut muutva detailplaneeringu.

Keskkonnaametile esitatakse keh-testatud üldplaneeringu muutmise ettepanekut sisaldava vastuvõetud detailplaneeringu alusel taotlus ehi-tuskeeluvööndi vähendamiseks.

Vormsi kooli fassaadi renoveeri-mise ja akende vahetuse lihthange nr 202856 prima pakkumuse esi-tas ja hanke võitis osatühing Agret-ten (10785752). Hanke eest vastutab ehitusinsener Riina Nedzelskiene. Ehitusleping on sõlmitud, ehitus-tööd peavad olema lõpetatud hilje-malt juuli keskpaigaks.

Lääne Maakonna kohalikud oma-valitsused Haapsalu linn, Lääne-Ni-gula vald ja Vormsi vald moodustasid ühise kriisikomisjoni, kuhu kuuluvad Urmas Sukles – Haapsalu linna-pea, kriisikomisjoni esimees Hannes Aasma – Lääne Päästkeskus, pääs-tepiirkonna juhataja Mikk Lõhmus – Lääne-Nigula vallavanem, kriisi-komisjoni aseesimees Ene Sarapuu – Vormsi vallavanem, Jonne Bergg-ren – Vormsi saarevaht, Tõnu Parbus

– Haapsalu Linnavalitsuse avalike suhete spetsialist, Andrei Taratuhhin – Lääne prefektuur, Haapsalu poliit-seijaoskonna juht Peeter Vikman – Haapsalu aselinnapea kommunaal-alal, Olev Peetris – Lääne-Nigula valla kommunaal- ja teede spetsialist Anu Kikas – Sihtasutus Läänemaa ju-hatuse liige ja Jüri Bachmann – Kait-seliidu Lääne maleva pealik.

Korduvalt on arutatud eakate hoo-lekande küsimusi ja vallavalitsus on seisukohal, et kõige parem on hool-dada inimesi nende oma kodus. Seda teenust saab vallavalitsus pakkuda seni kuni hooldusvajadus ei ületa 5 päeva nädalas külastust üks kord päevas. Samas leibkonnas igapäeva-selt koos elavaid pereliikmeid hool-dajaks ei määrata kuna tulenevalt perekonnaseadusest on pereliikme-tele kohustus omakseid aidata.

Vallavalitsus muutis täisealise isi-ku hooldamise tasu määrasid. Alates 1. veebruarist, tuleb hooldataval või siis tema pereliikmel tasuda hoolda-mise eest omaosalus järgmiselt: ras-kepuudega isiku hooldamise tasu 60 eurot kuus, millest 2/3 tasub Vormsi Vallavalitsus ja 1/3 tasub hooldatav ning sügava puudega isiku hoolda-

mise tasu 80 eurot kuus, millest 2/3 tasub Vormsi Vallavalitsus ja 1/3 t a s u b hooldatav.

Vallavalitsus eraldas esimesest projektitoetuste taotlusvoorust mit-tetulundusühingu Vormsi rahva-tantsurühma projektile «Osalemine rahvusvahelisel folkloorifestivalil Makedoonias» 1240 eurot. Projek-titoetuste taotlusvoor on neli korda aastas, kehtiv kord on avalikustatud Vormsi valla kodulehel. Vallavalit-sus otsustas projektitoetuste taot-lemise korra uuesti läbi vaadata ja vajadusel korda täpsustada, et see oleks taotlejatele ja otsustajatele võimalikult arusaadav ja üheselt mõisteta.

Küsitud on avaliku interneti koh-ta ja kurdetakse, et see on aeglane. Avalik internetiteenus on piiratud ja selle eesmärk on piltlikult öeldes võimaldada meile lugeda ja panga ülekandeid teha. See ongi piiratud mahuga. Vormsi elanikele võimal-datakse suurema mahuga vaba wifi kasutust, selleks tuleb Vormsi wifi võrku logida sisse id-kaardiga ja siis saab kohalikele elanikele mõeldud kiiremat teenust kasutada.

ETTEVÕTJAD

Kultuurisõbra tiitel Vormsile

TATJANA SÄÄS, kultuuritöö spetsialist

Vormsi ettevõtjale tuli sel aastal ja vist üle aegade esimest korda kultuurisõbra tiitel.

Miks esimest korda? Minu isik-lik arvamus ja tähelepanek on see, et ei kiputa lihtsalt esitama kedagi. Sel aastal seda siiski tegime ja esita-sime tegelikult koguni kaks kandi-daati, kellest kultuuriministeerium ise valiku tegi: Krog NO 14 eesotsas Andres-Andi Sarvega ja Rumpo Mäe Talu pererahvas.

Refereerin: Kultuuriminister Indrek Saar tun-nustas täna, 15. jaanuaril ettevõtteid ja eraisikuid, kes toetasid kultuuri-valdkonda möödunud 2018. aasta jooksul. Ühtekokku sai 2018. aastal kul-tuuri toetamise eest kultuurisõbra tunnustuse 31 kultuurisõpra, kellest peapreemia ehk aasta kultuurisõbra tiitel läks viiele kultuurivaldkonnast esitatud kandidaadile. Kultuurimi-nister **Indrek Saar** ütles ettevõt-jatele, et tänu nendele on levinud arusaam kultuuri toetamise vajalik-kusest.

«Ilma ettevõtjate panuseta sei-saksid Eesti kultuuri metsas suu-red puutüved endiselt paigal, kuid nähtamatuks kahaneks kogu alus-mets – kõik need lugematud niidis-tikud ja võrsed, väänkasvud ja uued juured, kõik see, mis loob Eesti kultuuri mitmekesisuse ning järel-kasvu. Seetõttu väärivad kõik kul-tuurisõbrad tunnustust mitte ainult üksikute kultuurinähtuste toetamise eest, vaid selle eest, et nad on teinud üht riiki siin maailmas paremaks,» ütles minister.

Kultuurisõbra tiitlit antakse väl-ja alates 2011. aastast ning aastate jooksul on konkursil osalenud sadu kultuuriorganisatsioone. Igal aastal on tunnustuse pälvinud mituküm-mend kultuuri väärtustavaid ette-võtteid ja eratoetajaid.

Tegelikult väärinuks isegi rohkem kandidaate esitamist. Oleme näiteks väga tänulikud Vormsi Arendus OÜ-le eesotsas Ove Koskaga, kes igal aastal surfipäevadele öla on alla pannud ja Vormsi õlle pruulmeistrile Arkadi Tammikule, kes on oma õlledega

toetanud nii Tourestil osalemist kui ka mitmeid teisi üritusi.

Kultuuriministeeriumile sai esita-tud teisigi kandidaate ja siinkohal toongi nad välja koos põhjendus-tega. Ma loodan, et see innustab järgmistel kordadel esitama kandi-daate omaltki poolt, mitte ei anna põhjust kadeduseks. Sest kindlasti jäid paljud meie tublid tegijad see-kord välja:

I VORMSI AASTA KULTUURISÕBRA KANDIDAADID

1. Rumpo Mäe talu pererahvas ja Age Kõiveer (peretütar) – vorm-sirootsi kultuuripärandi kandjad ja hoidjad Vormsil. Tänu neile toimub Vormsil Eesti mõistes ainuomase pä-rimuspilli hiiu kandle ehk talharpa laager-festival taas juba teist aastat just Vormsil, kuna nemad on projek-tile kohe algusest peale öla alla pan-nud ja olnud valmis suvisel tipphoo-ajal laagrilisi isegi tasuta majutama, et laager ikka Vormsil toimuks. Hiiukanneldajate suvine kokkutulek toimus sel aastal 11. korda.

Laagrist on tuule tiibadesse ja sädeme silmisses saanud ka Vorm-si lapsed hiiu kandle õppimiseks. Teist aastat saavad Vormsi Laste-aed-Põhikooli lapsed nimelt oma koolis hiiu kannelt huvitegevusena õppida. Age Kõiveer on lisaks eel-poolnimetatule vabatahtlikuna hiiu kandle õppe tugiopetaja ning hiiu kandle laagritele koos Sofia Joonsi-ga aluse panija.

Rumpo mäe talu pererahvas on li-saks kutsunud ellu Vormsi Kultuuri-päeva traditsiooni, mis sai sel aastal üheteistkümneseks. Vormsi Kultu-uripäev on sisuliselt nagu Vormsi kon-verents või käreja, kus arutatakse päevakajalisi teemasid ja kutsutakse ka targemaid rääkima.

Iga-aastaselt toetatakse ka Haap-salu Keelpillimängijate suvekooli majutusega. Just tänu neile toimub see laager viimastel aastatel Vormsil ja antakse ka kohalikele üks vägev kontsert.

Kõrts Krog No 14
Krog No 14 on Vormsi saare ai-nuke pikemalt tegutsenud kõrts,

kuhu saarerahvas uhkusega juha-tab ja isegi aeg-ajalt söömiseks või tantsupeoks läbi astub. Krog No 14 hoiab saare toidu- ja teeninduskul-tuuri lippu kõrgel. Sel aastal toimus jälle kauaoodatud rootsipärase mä-dasilgu festival Surströmming Fest, kus tutvustatakse vana mädakala söömise kommet ja meelitatakse saarele hooajavälisel ajal, sügisel, rahvast. Toetab saare kultuuri-sündmusi hea koostööpartnerina – tullakse vastu nii laagrite kui kul-tuuriüritustel esinejate soodsama toitlustamisega ja tassitakse ajaga jänni jäänud esinejatele toidukotid kohalegi. Kõrts korraldab ka ise aeg-ajalt kontserte. Kõikide nende tege-vustega toetab Kõrts No 14 kõvasti saare kultuurielu.

II KULTUURIPÄRLID

1. Algor Streng
Ega ilmaasjata pole isa poolt vormsirootsi juurtega Algorit vali-tud Vormsi Käsitöö Seltsi juhatusse ning ka Vormsi volikokku. Algor teab palju Vormsi pärandkultuurist ja lööb ka kaasa Vormsi talumuuse-mi tegemiste juures.

Algor Streng on uurinud ja hoiab elus traditsioonilisi käsitöid: Vormsi purjekas ehk ruup, sepatööd, puu-tööd, tõrva ajamine, Vormsi tradit-sioonilise keelpilli talharpa ehitus (tegi Vormsi koolile talharpa), roo-katuste valmistamine.

Kõiki neid asju oskab Algor ise oma kätega algusest lõpuni valmis ehitada ja teha. Tema tööd on tuntud üle Läänemaa kui mitte kaugemalgi ning tema seisab hea Vormsi tradit-sioonilise meeste käsitöö elustamise eest. Algor on diplomaatiline suhtle-ja, kuid samas lükkab omal vaikselt moel Vormsi kultuurielu positiivselt edasi.

Algor elab ise pärimuskultuuris, tuues selle kõik samas tänapäeva ja tutvustades nii noortele kui vanade-le.

2. Andres-Andi Sarv
Andres-Andi Sarvega eesotsas korraldatakse iga-aastast (sel aastal kahjuks viimast) üle 400 osaleja-ga rattamaratoni – Marimetsa Cup Vormsi etapp. Andres-Andi kogub kokku vabatahtlikud ja teeb rajad

ning tegeleb kohaliku korraldusega. Lisaks on ta oma tagasihoidlike-le kuid tegusatele õlgadele võtnud Vormsi ainukese jalgpalliväljaku hooldamise. Selle murul saavad lap-sed sportida ning suvel laagreid pi-dada ning Andres-Andi korraldab igal aastal jalgpallifännide kohtumi-si Vormsi-Noarootsi. Kõrts Krog No 14 omanikuna seisab Andres-Andi Sarv hea ka saare kultuurielu toeta-mise eest nii hea koostööpartnerina kui ka ise korraldajana (Surström-ming Fest, kontserdid)

III AASTAPREEMIA

Talharpa duo (Marju Tamm ja Yngve Rosenblad)

Marju Tamm ja Yngve Rosenblad tegutsevad Vormsi talharpa duona, tutvustades aktiivselt Vormsi päri-must hiiu kannelde ehk talhapade abil ja näol. Hiiu kandle kontsert-loenguid annavad nad nii kohalikus kogukonnas kui ka väljaspool. Uuri-nud hiiu kandle lugusid, mängivad juurde rahvariietest ja Vormsi va-nadest kommetest vägagi kelmikal ja värvikal moel.

Tutvustavad aktiivselt Vormsi hiiu kandle ja rahvarõivapärimust ning legende ja lugusid nii koolilas-tele kui ka esindavad Vormsit kui ka vormsirootsi pärimust nii mujal Eestis ning ka välismaal. 2018. aastal kutsuti neid hiiu kandle ehk tal-harpa pärimust tutvustama Rootsi ja samal aastal 19. augustil EV 100 puhul toimunud Püha Maarja kabe-li taaspühitsemisele Naissaarel.

Yngve ja Marju on veetnud tunde Eesti, Soome ja Rootsi muuseumites, uurides Vormsi pärimust ja tuues need tänapäeva inimeste ette, rää-kinud ja mänginud elavaks.

Esinemistel kannavad nad alati uhkelt Vormsi rahvariideid ja tutvus-tavad neidki. Samuti tegelevad mõ-lemad kauni häälega naised Vormsi käsitööga ja selle uurimisega.

2018. aastal toimus Vormsil ka suur väikesaarte-teemaline tantsu-pidu, kus Yngve ja Marju olid võt-meisikuteks, tutvustades korralda-jatele Vormsi pulmatraditsioone ja mängides hiiu kandlel vajaminevaid lugusid juurde. Nende abiga näidati publikule Borrby pulma.

2019.a. ürituste kava

MÄRTS

7. III kl 17.30 film «Tõde ja õigus».

Pilet 5 €/3.50 €

8. III kl 19.30 film «Tõde ja õigus».

Pilet 5 €/3.50 €

8. III kl 15.00 rahvamajas arenguka-va arutelu

9. III kl 11.30-17 Kultuuripäev «Nai-sed enne ja nüüd»

9. III kl 20.00 Huumorikava ja tant-supidu: külla tulevad Mafalda ja Lo-reida ja kooslus «Vingerpill», puhvet

10. III kl 10.30 multikahommik «Väi-ke draakon Kokosaurus: seiklus džunglis». Tasuta

16. III algab väikelaeva juhtide ja raa-dioside koolitus

APRILL

6. IV Mesinduskoolitus rahvamajas

27. IV Vanatehnikaklubi UNIC hoo-aja avamine ehk Volbrisõit 3.0

MAI

3. V rahvamajas Eino Baskini Teatri etendus «Öökuninganna». Pilet 16 €/14 €. Piletid müügil Piletilevis ja pool tundi enne kohapeal

4. V koristustalgud «Teeme ära!»

12. V Emadepäeva kontsert

18. V Vormsi talumuuseumi juures Muuseumiöö

JUUNI

1. VI Lastekaitsepäev

22. VI Rälby laat

22. VI Diby jaanipidu

23. VI Jaanilaupäev: Svjata Vatra ja Norbert Kaareste

JUULI

6. VII Väikeste Löötspillide Ühingu kontsert, Krog No 14

20. VII Avatud hoovide ja hoovikoh-vikute päev

21. VII Avatud talude päev

Jalgpallilaager

15.-20. VII Kultuurilaager «Läki külla!»

27.-29. VII Rootsi päevad

27. VII Rälby laat, seminar rahvama-jas, simman Hullo kiigeplatsil

28. VII Muuseumipäev, öine jumala-teenistus

29. VII Olavipäev: jumalateenistus, ühine supisöömine ja «Strand rand» kontsert kirikus

AUGUST

21.-22. VIII Hiiu kandle seminar

22.-25. VIII Hiiu kandle laager

24. VIII Hiiu kandle laagri lõpukontsert

24. VIII Surströmmings fest, Krog No 14

31. VIII Muinastulede öö

Kava on pidevas muutumises, jälgi «Sündmused» vormsi.ee lehel ja facebookis «Vormsi saar».

ÜHISLAAGER

Vormsi LPK matkaringi lastelaager koostöös Kaitseliidu Lääne Malevaga

Puhkehetk. Fotod: Liina Jutt

Telgi püstitamine

ELLE PALMPUU,
Vormsi LPK matkaringi juhendaja

2. märtsil sõitsid Vormsil ringi Kaitseliidu kaks veokit, tegu ei olnud eriolukorraga, vaid hoopis kooli matkaringi ja Haapsalu noorkotkaste ühislaagriga. Laagriplats seati sisse lauluväljaku äärde metsa alla, toitu valmistati lõkkel, ööbiti telkides, kus kordamööda paarikaupa ahjuvalves olles võideldi une ja väsimusega.

Õhtul õpetasid noorkotkad küünaldest taskulampide ja laternate tegemist, tulepulgaga lõkke süütamist, toimus ellujäämise koolitus. Hommikul läksid lahti ägedad meeskonnamängud: Airsofti strateegiamäng, kus läks vaja kavalust, erinevaid kaitse- ja ründevõtteid, takistusriba ja «soo» ületamine.

Õöpäevane laager möödus kiirelt ja huvitavalt, pakkudes erinevaid võimalusi meeskonnana toimimiseks ja oma võimete ja oskuste proovile panekuks.

Selline vahva laager sai teoks tänu paljudele abilistele ja toetajatele. Aitäh vallavanem Ene, Alla, Jaana, Jonne ja Raul. Sügav kummardus Lääne Maleva tegevliikmetele: Liina Jutt - varustuse organiseerimise ja kohaletoimetamise ning noorkotkaste kaasamise eest, Raigo ja Roger Õiglane - erinevate tegevuste korraldamise eest ja kaheksale noorkotkale, kes jagasid oma oskusi ja kogemusi meie noortega. Kiiresti sulandusid laagerdajad ühtseks toimivaks kambaks ja 19 õpilast ning 6 täiskasvanut veetsid mõnusa nädalavahetuse looduses. Aitäh lastevanematele, kes lubasite oma kallid lapsed talvissesse laagrisse! Suur tänu isad, Heino ja Mikk, toeks olemise eest! Tänuõnad Kaitseliidu Lääne Malevale meie varustuse võimaldamise eest!

Uute vahvate üritusteni!

Ühispilt

Takistusrada

MEIE NOORED

Kuidas noored volikogus käisid ja muudki

TATJANA SÄÄS,
kultuuri- ja noorsootöö spetsialist

Sügisel avanes Vormsi noortel võimalus tutvuda erinevate osalusvõimalustega. Tegu oli Eesti Noorteühenduste Liidu projektiga, mille raames loodetakse omavalitsustes ja kogukonnas kaasa rääkima saada.

Üks päev oli tervenisti planeeritud Haapsalus, kus kooli õpilased ja lasteia vanemad lapsed said innovatsioonikeskuses Innokas teadmisi õpilasfirmadest. Keskuse juhataja Angela Leppik näitas igasugu põnevaid asju, mida noored ettevõtjad olid välja mõelnud ning jutustas lugusid sellest, kuidas noored oma tooteid olid turustanud. Seejärel avanes põnev võimalus õppida looma maal ja vees iseliikuvaid masinaid. Kuidas noored õpiksid ise midagi looma ja loodut ka turustama, see on hetkel Vormsi jaoks oluline küsimus, kuna noori, kes väljapoole edasi õppima lähevad, oodatakse ikka tagasi siia elama ja kuna siin suuremaid tootmisi pole, peab jätkuma loovust, teadmisi ja ettevõtlikkust, et siinsed võimalused ära kasutada.

Vanemad õpilased tutvusid ka Haapsalu Avatud Noortekeskuse tegemistega ning kohtusid seal Haapsalu Noortevolikogu juhtidega. Dan Taidla ja Karl-Edward Uiibo rääkisid, kuidas

Noored Vormsi vallas. Foto: Angela Leppik

nemad volikogu tegemistesse jõudsid, miks nad sellega tegelevad ja mida nad on teinud. Heaks näiteks aktiivsete noorte tegemistest oligi seesama õdus peeglitega saal, kus noortel oli nüüd võimalus kokku saada.

Kutsusime külla ka Õpilasomavalitsuste Liidu aktiivsed ja hoolivad noored Janette-Johanna Lambot ja Arette Kuuseväli, kes viisid koolis läbi «Salliva kooli» program-

mid. Arutleti kiusamise, märkamise ja tolerantssuse teemadel ja kuidas koolis kõigil parem oleks.

Ühel oktoobrikuu pealelõunal oli noortel võimalus ka veidi nutiorienteerumise mängu raames ringi joosta ja ülesandeid lahendada. Seekord oli külla tulnud Eesti Töötukassast Eli Sukles, kes viis läbi karjääri- ja tööturuteemalist mängu.

Vormsi noorte tegemiste hulka selle projekti raames mahtus ka Vormsi arengukavas kaasa rääkimine. Üks arengukava koostajatest, Ragnar Siil, tuli kooli ja arutles lastega ja kooli töötajatega Vormsi tuleviku üle. Kõik mõtted said kirja pandud.

Edasi arutles tundides ja tegi ettevalmistusi vanemate lastega õpetaja Ivo Mikson, sest ees seisis oma mõtete esitamine Vormsi valla volikogus. Novembri viimasel esmaspäeval, kui volikogu planeeritud teemad olid arutletud, astusidki koolituskeskuse saali sisse ärevil koolilapsed. Esimees Ivo Sarapuu tutvustas volikogu toimimise põhimõtteid ja proovida sai tähtsa otustehaamriga toksimist. Volikogu liikmed Algor Streng, Madli Tarjus

ja vallavanem Ene Sarapuu ning sekretär Marge Tiik rääkisid natuke omalt poolt. Õpetaja Ivo Mikson mängis sedakorda murelikku küla-elanikku. Kui lapsed olid oma ideed volikogule esitanud, korjas Ivo Sarapuu nende ideed kokku ja palus igal lapsel salajasse hääletuskasti valida neist kõige tähtsama. Vormsile omase oli igaühel oma arvamus, kuid noorte ideed said ikkagi kõik kirja pandud ja vähemalt mina oma töös püüan neid arvestada.

Näiteks sooviti rohkem sportimisvõimalusi, mis eeldavad spordisaali olemasolu. Miks mitte seda volikogus arutlusele võtta, kuidas parandada vormislaste talviseid sportimisvõimalusi? Volikogus kõlas ka mõte, et Vormsil oleks noortekeskus, kuna noortele Haapsalu noortekeskuses meeldis. Noortetuba ongi juba valmimisel rahvamaja rõduruumi, kus avaneb võimalus mängida igasuguseid suuri ja väikseid lauamänge, telekamänge, kaardi- ja muid mänge. Sealt saab laenutada ka vahendeid õues mängimiseks ja noortekeskuse ruumis on võimalus korraldada põnevaid ja sisukaid noorte- ja lasteüritusi.

Ühistööna valminud kaltsuvaip

ELLE PALMPUU,
idee autor

Detsembrikuus kudusid õpilased, õpetajad ja lapsevanemad rõõmsavärvilise vaipa. Igaüks tegi meelepärastest värvidest vähemalt kümne senti-meetrise triibu ja kokku sai viis meetrit toredat vaipa. Kaunis vaip ripub koolisaali seinal, iga kuduja nimi ripub nahkribal just tema kootud triibu juures. Aitäh Vormsi Käsitööseltsile, eelkõige juhendaja Elale ja Marjule kangastelgede üles seadmise ning lõime rakendamise eest!

Ühistööna valminud kaltsuvaip. Foto: Elle Palmpuu

ANDMED	
Ettepanekud Vormsi kooli 1.-9. klassi lastelt (26. XI 2018)	
Vähem tunde ja muid sunduslikke tegevusi.	Rohkem kohvikuid, aastaringne söögikoht.
Paremad võimalused sõpradega kokku saada.	Suurem praam (suvel), uus praam.
Halbade ilmade vastu midagi.	Pimedate tänavate vastu midagi.
Usside ja putukate vastu midagi.	Vähem kiusamist ja riidusid.
Suurema valikuga pood.	Parem arstiabi.
Vähem puude mahavõtmist.	Jalgpalliväljak.
Ujula.	Lõbustuspark.
Jõusaal.	Rohkem mänguväljakuid ja mängimisvõimalusi.
Rohkem inimesi.	Noortekeskus.
Spordisaal.	

Maarja Koppelmaa meisterdusringis lapsi juhendamas.
Foto: Tatjana Sääs

VABA AEG

Käima läksid savistuudio ringid ja meisterdusring

TAJANA SÄÄS

Käesoleva aasta algusest saime huvitegevusse juurde kaks uut ringi – keraamika- ja meisterdamisingi. Juba sügisesse mõeldud keraamika lükkus elulistel põhjustel talve ja uue aasta algusest röömustaski nii lapsi kui täiskasvanuid Merit Langi Vormsi Savistuudio tegemistega. Esmaspäeviti kell 14.30 on tööõpetuse maja ruumi oodatud koolilapsed alates 3. klassist ja kell 15.30 on haaratud kõik huvilised lapsed alates

4. eluaastast kuni 1. klassini. Väike omaosalus on ka, kuid lõviosa ringi kuludest katab Vormsi vald riigilt lisaks saadud huvihariduse toetuse abil. Klassi on kasutamiskõlblikuks ja keraamikale sobilikuks kohandanud Merit ise. Suviseid savitamisi on siin juba mitu aastat tehtud. Merit juhendab Tallinnas stuudios «Noor keraamik» ja on keraamikaoskusi omandanud mitmel pool maailmas. Meisterdamisingis keskendume põhiliselt taaskasutusele, õpime erinevates nn jäätmetes nägema ma-

terjali ning seda loovust kasutades uueks looma. Kõiki tunde saadab ka mõni teema. Esimestes tundides oleme rääkinud näiteks sule ajaloo, indiaanlaste peahetest ja Peruu patsidest, järgmises uuest Hiina kalendri järgest sea aastast. Meisterdamisingis saab teadmisi ja vilumust erinevatest meisterdusviisidest. Põhimõteteks on looduse hoidmine, loov mõtlemine, oskused ja teadmised. Juhendab põhiliselt meie endine tööõpetuse ja kunstiõpetaja Maarja Koppelmaa.

Vormsi lapsed esmakordselt hiiu kandle talvapäevadel

TATJANA SÄÄS,
kultuuri- ja noorsootööspsialist

Hiiu kandle talvapäevad toimusid 15-17. veebruaril Viljandi Pärismuusika Aidas. Vormsi kolm koolitüdrukut (üks tüdruk jäi haigeks) ja mina juhendajana käisime sellel üritusel esmakordselt. Talvapäevade eesmärk oli tuua talvisesse perioodi võimalus saada hiiu kandle mängijatel taas kokku, vahetada lugusid, õppida mängutehnikat ja saada juurde indu seda pilli edasi mängida. Õpimine toimus mängutasemetel järgi rühmades, kus oli nii täiskasvanuid kui ka noori. Traditsiooniks on saanud, et hiiu kandle üritustel osalevad ka soomlased (6-7), kellel on olemas omal maal ka sarnane pill (jouhikko). 15. veebruari õhtul toimuski Soome

esinejate lamamiskontsert, kus mängiti palju hiiu kannelt tänapäevases võtmes.

Mängijad jagasid lugusid, mida üksteisele õpetati. Algajatele õpetas lugusid õpetaja. Vormsi kooliõpilased said õppida 5-7 uut lugu, mida nad pühapäeval ühismängimisel koos oma rühmaga kõigile ette mängisid. Vormsis mängime Viljandis õpitud lugusid edasi, et need ära ei ununeks.

Kultuurkapitali ja Vormsi valla projektirahadest oli võimalik kaks ööd ööbida aida läheduses olevas majutusasutuses, kus sai rahulikult ja õigesti pillimängijatest eemal olles end välja puhata. Tüdrukutele talvapäevad väga meeldisid ning ootavad juba järgmisi kokkusaamisi hiiukanneldajatega.

Sel õppeaastal toimuvad kooliõpilastele hiiu kandle tunnid Liisa Koe-

metsa juhendamisel kaks korda kuus. Üle nädala juhendan nelja edasijõudnud kooliõpilast ja kolme lasteaia last mina. Seega edasijõudnud pillimängijad ja lasteaia lapsed saavad kord nädalas hiiu kandle tunde, mida on kaks korda sagedamini kui eelmisel õppeaastal. Õpetaja Liisa ja mina näeme viimase aasta jooksul suurt arengut õpilaste pillimänguoskustes ja meil on väga hea meel, et hiiu kandle huvilisi on nii palju. Hiiu kannelt mängib koolis kaheksa õpilast, see on pea pool kooli õpilastest. Lasteaiaastast veel lisaks kolm tublit huvilist. Kindlasti on plaan samamoodi jätkata. Kahe edasijõudnud õpilasega on plaanis minna üle-Eestilisele rahvamuusika võistumängimisele Viljandisse, mis toimub 3. mail. Oodatakse ka juba suvist hiiu kandle laagrit.

Vormsi lapsed hiiu kandle talvapäevadel. Foto: Age Kõiveer

Teade «Hajaasustuse programmi 2019» avamise kohta

Riigihalduse minister on oma 19. II 2019 käskkirjaga nr 1.1-4/22 kinnitanud «Hajaasustuse programmi 2019» taotlusvoorude avamise tähtpäevaks 11. märtsi 2019 ning taotluste esitamise tähtpäevaks 13. V 2019. Täpsem info kodulehel.

2019. aasta algusest muutusid maa piiridega seotud toimingud maaomanikele lihtsamaks

Eeloleval aastal lihtsustub maaomanike jaoks maaüksuste piiride korrastamine, nagu naabermaatükide vahelise piiri muutmine, maatüki liitmine ja jagamine. Selleks Maa-amet kaasajastab katastrirandmeid, millega piirandmed, pindala ja kõlvikuandmed muutuvad täpsemaks. Piir looduses ei muutu ja muudatused tehakse registri korrastamise eesmärgil.

Maatoimingu lihtsama läbiviimise üks eeldus on see, et maa piirid oleksid katastris kajastatud võimalikult ajakohaselt ja oleksid vastavuses piiridega looduses. Samuti on tähtis, et katastrikaardil kajastuks tegelik looduslik seisund ehk et oleks õige teave selle kohta, kui suure osa maatükist katab õuema, metsamaa, haritav maa, looduslik rohuma või muu maa.

Täpsemalt saate lugeda Maa-amet kodulehelt <https://www.maaamet.ee/et/uudised/tulevast-aastast-muutuvad-maa-piiridega-seotud-toimingud-maaomanikele-lihtsamaks>

Ettevõtlustoetuste taotlusvoor on avatud

Vormsi Vallavalitsus võtab vastu taotlusi ettevõtlustoetuste saamiseks. Toetuse taotlemise ja maksmise aluseks on Vormsi Vallavolikogu 2012. aasta 26. novembri määrus nr 10 «Ettevõtlustoetuste maksmine». Määrus on avalikustatud Riigi Teatajas ja on kättesaadav ka valla koduleheküljel demokraatia rubriigis (valige menüüst dokumendiregister). Taotluste esitamise viimane päev on 1. mai 2019. a

2019. aastal jõustub uus tehovõrkude talumistasude seadus

PRIIDU PÄRNA,
Eesti Omanike Keskkliidu esimees

1. jaanuaril lõppes aastaid kestnud 1. olukord, kus tehovõrkude talumistasud olid seadusega määramata. Talumistasu makstakse tehnorajatise kaitsevööndi ulatuses ja selle iga-aastane suurus on 7,5% maa maksustamishinnast. Talumistasud tõusevad küll kordades, kuid kahjuks ei vasta need siiski maaomanike ootustele. Tasu katab eelkõige kaitsevööndis tasutavat maamaksu ja pakub mõningast lisahüvitist maa kasutuse eest. Lisaks on omanikul õigus nõuda kulude hüvitamist, mida ta peab kaitsevööndis kandma (näiteks asulaste heakorrakulud). Kui tehovõrgu rajatis (näiteks alajaam, sidepaigaldis) paikneb hoones, siis uudsena peab siin omanikule maksma vastava hooneosa kasutamise harilikku tasu (turuhinda).

Talumistasu saamiseks peab esitama avalduse võrguettevõtjale, kes on kohustatud vastava vormi avalikustama kodulehel. Talumistasu makstakse omanikule, kes on kinnistusraamatusse kantud 1. jaanuari seisuga ja kes esitas taotluse hiljemalt 30. septembriks. Korterimajade puhul võib avalduse esitada ka korteriühistu. Kui avaldus on esitatud enne uue seaduse jõustumist, ei pea taotlust uuesti esitama. See võib olla siiski vajalik, sest avalduses tuleb ära näidata, kas tehnorajatist võimaldab kaitsevöönd

dis maa sihtotstarbelist kasutamist või on see piiratud. Esimesel juhul väheneb talumistasu poole võrra. Varasemate avalduste puhul kehtib vaikimisi eeldus, et maad saab sihtotstarbeliselt kasutada.

Talumistasu ei maksta, kui selle suurus kinnistu kohta jääb alla ühe euro. Talumistasu ei maksta tehovõrgu selle osa eest, mis on vajalik ainult samal kinnisasjal teenuse tarbimiseks. Talumistasu makstakse üldjuhul metsa- ja põllumaa sihtotstarbega (maatulundusmaa) kinnistute puhul, muu sihtotstarbega kinnistute puhul makstakse seda vaid juhul, kui maal asub elektri või gaasi põhivõrk. Talumistasu kohaldub enne maa kinnistusraamatusse kandmist kinnisasjadele rajatud tehovõrkudele kui ka nendele, mis on ehitatud notariaalse servituudilepingu alusel ja kus pole muud tasu kokku lepitud. Ka tulevikus võib servituudi seadmisel leppida kokku teistsuguses tasus, kui seadus ette annab. Tuleb meele pida, et talumistasust vaid 1/3 on tulumaksuvaba.

Maa-ameti geoportaal on valminud talumistasude kalkulaator (<https://geoportaal.maaamet.ee/est/Teenused/Talumistasu-kalkulaator-p635.html>). Kui omanik sisestab oma katastriüksuse nime, siis kuvatakse automaatselt kinnistul oleva tehnorajatise omanik, kaitsevööndi ulatus ja eeldusliku talumistasu suurus. Selle teabe alusel saab maaomanik otsustada, kas tasub taotlust võrguomanikule esitada.

Riiklikes registrites uuendati maaga seotud andmeid

Maa-amet, Registre ja Infosüsteemide Keskus
Pressiteade

21. I 2019

Maa-amet korrastas eelmise aasta lõpus maatüki andmeid, mille tulemusel viidi maatüki piiri ja pindala andmed kooskõlla teiste kaardiandmetega. Sellest tulenevalt muutusid kõlvikute andmed ja vähesel määral võis muutuda ka maatüki pindala. Maatüki uued pindalad on kantud nii maakatastrisse kui ka kinnistusraamatusse.

Maa-amet ühtlustas katastriüksuse ehk maatüki kohta peetavaid andmeid eesmärgiga tagada naabermaaüksustele ühesugused piirandmed. «Selle töö käigus selgitas Maa-amet välja usaldusväärseimad piirandmed ja võttis aluseks kõige uuema aluskaardi. Nende andmete põhjal arvutati maatükikidele uued pindalad, mis on nüüdseks uuendatud ka maakatastris ja kinnistusraamatus», ütles Maa-ameti peadirektori asetäitja Triinu Rennu. «Seejuures on oluline rõhutada, et andmete korrastamine registrites ei mõjuta piiri looduses. Täiendavalt kontrollitakse andmete võrdlemise teel, et andmed oleksid mõlemas registris ühetalised.»

1. jaanuaril 2019 jõustunud maakatastriseaduse muudatuste kohaselt kaasajastatakse maatüki kõlvikute andmed edaspidi üks kord aastas kõige uuema kaardi põhjal. Kõlvik on maatüki osa, mis on ühetalise majandusliku kasutuse või loodusliku seisundiga, need on haritav maa, looduslik rohuma, metsamaa, õuema või muu maa. Käesoleva aasta maamaksu arvestus tehakse juba uuendatud andmete alusel. Kõlvikuandmete muutus puudutab maatulundusmaa sihtotstarbega maaüksuste maamaksu.

Oma maaüksuse andmete muudatustega saab tutvuda Maa-ameti geoportaalil (www.maaamet.ee/kolvikute-pindala) ning kinnistusraamatu päringusüsteemis (<https://uuskinnistusraamat.rik.ee>). Küsimuste korral palume pöörduda e-posti aadressil kataster@maaamet.ee või helistada infotelefonil 675 0810.

Lisainfo:

Triinu Rennu,

Maa-ameti peadirektori asetäitja kinnisvara ja katastri valdkonnas, e-posti aadress triinu.rennu@maaamet.ee

Karmen Kaukver,

Maa-ameti avalike suhete nõunik, e-posti aadress karmen.kaukver@maaamet.ee, telefon 5694 5407.